

2. de los Reyes, E. J., Blannin, J., Cohrsen, C., & Mahat, M. (2022). Resilience of higher education academics in the time of 21st century pandemics: a narrative review. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 44(1), 39–56.
3. World Business Council for Sustainable Development (n.d.). Business action in response to the war in Ukraine. WBCSD. Available online <https://www.wbcd.org/Overview/Business-action-in-response-to-the-war-in-Ukraine>
4. Association of Corporate Citizenship Professionals (2023, March 13). Corporate Response to the Crisis in Ukraine. ACCP. Available online <https://accp.org/resources/csr-resources/accp-insights-blog/corporate-response-to-the-crisis-in-ukraine/>
5. Mariotti, S. (2022). A warning from the Russian–Ukrainian war: avoiding a future that rhymes with the past. *Journal of Industrial and Business Economics*, 49(4), 761–782.
6. Ben Hassen, T., & El Bilali, H. (2022). Impacts of the Russia-Ukraine war on global food security: towards more sustainable and resilient food systems?. *Foods*, 11(15), 2301.
7. Reardon, T., & Vos, R. (2023). How resilience innovations in food supply chains are revolutionizing logistics, wholesale trade, and farm services in developing countries. *International Food and Agribusiness Management Review*, 1–12.
8. Ociepa-Kicińska, E., & Gorzałczyńska-Koczkodaj, M. (2022). Forms of Aid Provided to Refugees of the 2022 Russia–Ukraine War: The Case of Poland. *International journal of environmental research and public health*, 19(12), 7085.
9. Ovcharuk, O. V., Ivaniuk, I. V., Burov, O. Y., Marienko, M. V., Soroko, N. V., Gritsenchuk, O. O., & Kravchyna, O. Y. (2022). The practical experience of the use of digital learning resources by Ukrainian teachers to ensure the sustainable development and democratization of education process. *AET* 2020, 432.
10. Drach, I., Borodienko, O., & Petrie, O. (2022). Innovations in University Management as a Prerequisite for the Development of Competitiveness of the Ukrainian Economy during the Post-War Period. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 3(44), 200–207.
11. Kazantseva, L., Pisarevska, N., & Samoilenko, L. (2022). The war in Ukraine: universities and their museums. *Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi*, 50, 97–118.

JEL Classification: L26, M13, O32

Влада Мислюк

*аспірантка кафедри бізнес-економіки та підприємництва,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,*

Vlada Mysyliuk

*PhD student at the Department of Economics and Entrepreneurship,
Vadym Hetman Kyiv National Economic University,
v.mysyliuk@kneu.edu.ua*

ВНУТРІШНЯ ЕКОСИСТЕМА АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

INTERNAL ECOSYSTEM OF THE ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP

Анотація. Досліджено теоретичні аспекти формування внутрішньої екосистеми академічного підприємництва. Охарактеризовано основні організаційні форми, націлені на координацію, адміністрування, підтримку та розвиток внутрішньо-університетської підприємницької діяльності.

Abstract. The theoretical aspects of the formation of the internal ecosystem of academic entrepreneurship are investigated. The organizational forms aimed at coordination, administration, support and development of intra-university entrepreneurial activity are characterized.

Розвиток академічного підприємництва покращує регіональні та національні економічні показники, а також стимулює формування інноваційно-орієнтованого типу економіки. Активізація та розширення діяльності університетів з комерціалізації результатів власних наукових досліджень і знань актуалізує необхідність вивчення питання підтримки та розвитку ака-

демічного підприємництва, зокрема, дослідження внутрішніх організаційних форм, націлених на координацію процесу комерціалізації знань і технологій, створених університетами, та трансферу технологій.

Метою цієї роботи є дослідження та опис внутрішньо-університетських механізмів підтримки розвитку академічного підприємництва та формування його внутрішньої екосистеми.

Феномен академічного підприємництва означає проникнення принципів ринкової економіки в суто академічну — освітню, наукову, проєктно-конструкторську та інженерно-технічну діяльність вищих навчальних закладів, що передбачає інтенсифікацію процесів комерціалізації результатів наукових досліджень академічних установ. У роботі [1] проаналізована необхідність розвитку академічного підприємництва та розкривається зміст поняття «академічного підприємництва».

Усвідомлення значущості діяльності університетів з комерціалізації результатів власних досліджень для створення національного багатства призвело до зміни у технологічній політиці ряду держав: відбувся перехід від парадигми неспроможності ринку («market failure paradigm»), що засновується на ідеї дифузії інновацій до приватного сектору при мінімальній ролі університетів та держави, до парадигми технологічної співпраці («cooperative technology paradigm»), де університети та науково-дослідні установи (науково-дослідні інститути та лабораторії) відіграють важливу роль у розвитку технологій та їх комерціалізації [2, с. 236].

Засадничі принципи інноваційної та підприємницької діяльності вищих навчальних закладів України визначені Законом України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII) від 01 липня 2014 року у редакції від 01 січня 2023 року. Зокрема, відповідно до пункту 24¹ частини 2 статті 32 Закону України «Про вищу освіту» заклади вищої освіти право формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проєктів. Це положення становить зміст автономії та самоврядування вищих навчальних закладів [3]. Відповідно до пунктів 10, 12, 14 частини 3 статті 70 Закону України «Про вищу освіту» заклад вищої освіти має право:

- брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за участю закладів вищої освіти малих підприємств, що розробляють і впроваджують інноваційну продукцію, шляхом внесення до них нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності);

- засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності;

- шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності) брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур різних типів (наукових, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо) [3; 4, с. 156].

Усе це закладає фінансово-економічне підґрунтя інноваційної та підприємницької діяльності закладів вищої освіти України. Основними серед університетських механізмів підтримки становлення та розвитку академічного підприємництва є створення спеціалізованих інноваційних структур (організаційних форм) для стимулювання підприємницької ініціативи науково-педагогічних працівників та студентів. Для підтримки комерціалізації власних технологій і знань університети створюють технологічні інкубатори, наукові та технологічні парки («science and technology parks»), офіси з трансферу технологій («Technology Transfer Offices»), впроваджують програми з надання субсидій (субвенцій, допомоги, «subsidy programs») та ін. [2, с. 237]. У такий спосіб формується внутрішня екосистема академічного підприємництва.

Внутрішня екосистема академічного підприємництва може включати різноманітні організаційні структури з підприємницькими функціями: внутрішні венчурні проєкти та академічні стартап-компанії, офіси трансферу технологій, академічні бізнес-акселератори та бізнес-інкубатори, венчурні фонди, академічні спінаут-організації (рис. 1).

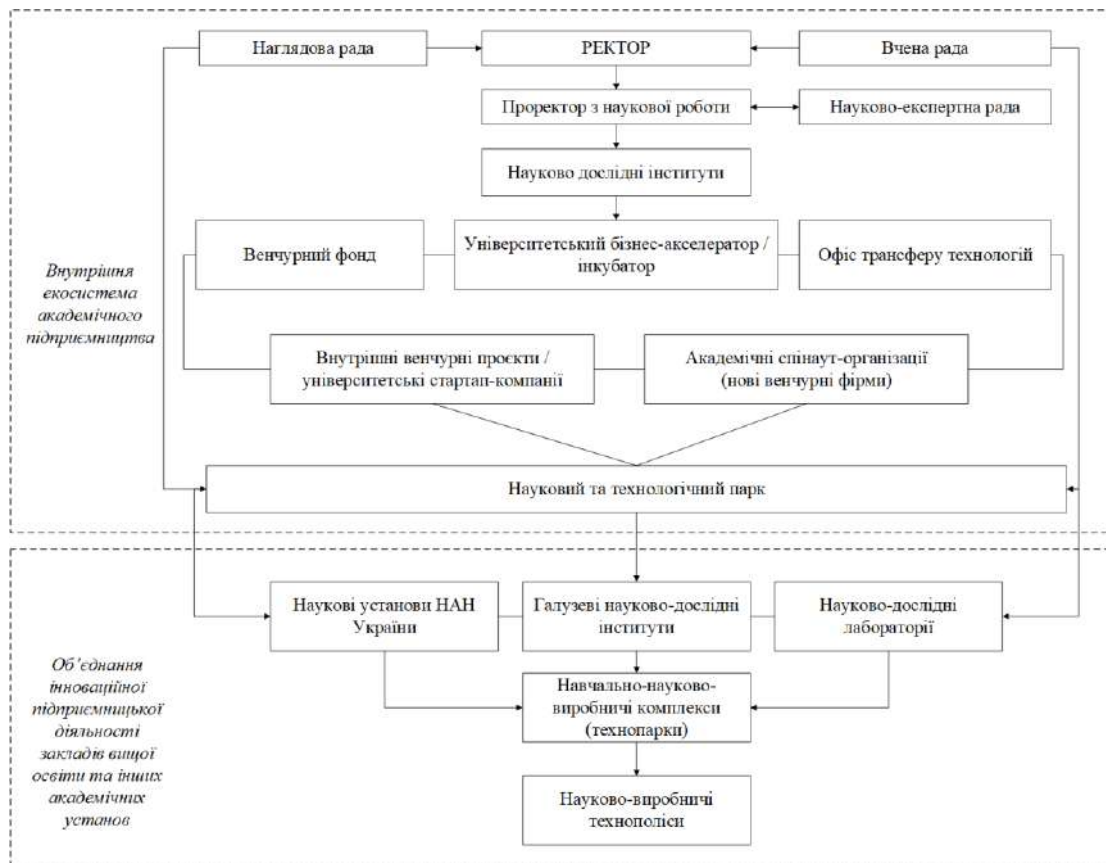

Рис. 1. Приклад внутрішньої екосистеми академічного підприємництва

Джерело: складено автором

Перейдемо до аналізу основних інноваційних організаційних форм академічного підприємства.

Офіси трансферу технологій (центри трансферу технологій) відіграють важливу роль у комерціалізації результатів університетських досліджень шляхом ідентифікації, захисту, просування (маркетингу), ліцензування об'єктів права інтелектуальної власності, створених кафедрами та колективами науково-педагогічних працівників. Наукові дослідження підтверджують той факт, що оптимальні розміри офісів трансферу технологій та широкий досвід їхніх працівників позитивно впливають на процес комерціалізації інтелектуальної власності через створення академічних спінаут-організацій [2, с. 237].

Академічні бізнес-акселератори та інкубатори — організації, що проводять короткострокові (3–6 місяців) акселераційні / інкубаційні програми для підприємницьких проєктів на ранній стадії, що включають освітні заходи, консультації, менторську підтримку, доступ до обладнання та інших ресурсів, які спрямовані на прискорення розвитку проєктів, в тому числі створення прототипу, отримання патенту або перевірку життєздатності на ринку запропонованої ідеї.

Венчурні фонди — організації, що акумулюють зовнішні фінансові засоби із різних джерел для інвестування у високоризикові високотехнологічні інноваційні проєкти.

Академічні стартапи — компанії, що 1) знаходяться на початкових етапах свого розвитку, або 2) знаходяться на організаційній стадії, або 3) вже ведуть свій бізнес короткий час, але ще не продавали свій продукт за гроші. Дискусійним питанням залишається пошук оптимальної організаційно-правової форми для академічного стартапу.

Академічні спінаут-організації або нові венчурні фірми («university spinout organizations», «academic spin-off») — нові венчурні організації (підприємства, фірми), створення яких пов'язане зі здійсненням дослідницької діяльності у академічних організаціях (університетах, публічних дослідницьких лабораторіях, інших неприбуткових дослідницьких юридич-

них особах), та має на меті комерціалізацію об'єктів права інтелектуальної власності (знань, технологій, інших результатів наукових досліджень), розроблених всередині академічних установ, і трансфер технологій [2, с. 225; 5, с. 17; 6].

Створення університетських спінаут-організацій активізується завдяки прагненню університетів комерціалізувати власні знання/технології, створені працівниками університетів із використанням ресурсної бази університету, а також завдяки імплементації державних та інституційних механізмів підтримки [2, с. 225]. Процес створення та розвитку університетських спінаут-організацій можна розділити на чотири основні фази:

1. генерація бізнес ідеї на основі наукових досліджень;
2. фіналізація нового венчурного проєкту на основі інноваційної наукомісткої ідеї;
3. створення спінаут-організації на основі нового венчурного проєкту;
4. посилення процесу створення економічної цінності [2, с. 227].

Залежно від ставлення до процесу трансферу людей існують відмінні визначення університетських спінаут-організацій. Перше з них виключає можливість трансферу технологій без трансферу людей: академічна спінаут-організація — нова венчурна організація, що створюється працівниками материнської академічної установи та базується на основі технологій, що передаються від материнської академічної установи до нової венчурної організації. Інший підхід розрізняє *підприємців-винахідників* («inventor-entrepreneurs») та сурогатних підприємців («surrogate-entrepreneurs»), які не є винахідниками технологій, але отримують право комерціалізувати їх. Враховуючи це, університетські спінаут-організації включають трансфер технологій від університетів до нової венчурної організації (повністю узгоджується з першим підходом), однак серед засновників нової венчурної організації можуть бути винахідники, які можуть бути пов'язаними або не пов'язаними з університетом (академічною установою) [2, с. 227].

Варто зауважити, що перелік описаних організаційних форм академічного підприємництва не є вичерпним. Як динамічна та гнучка категорія, розвиток академічного підприємництва постійно породжує нові способи організації внутрішньо-університетської підприємницької діяльності. Пошук та імплементація нових управлінсько-організаційних заходів для підтримки інноваційного підприємництва закладів вищої освіти при виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, їх комерціалізації, а також трансферу технологій на комерційній основі є важливим завданням керівництва та наукових колективів академічних установ.

Література

1. Мислюк В. Адаптація досвіду корпоративного підприємництва для розбудови академічного підприємництва. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 трав. 2022 р. Київ, 2022. С. 226–230.
2. Djokovic D., Souitaris V. Spinouts from academic institutions: a literature review with suggestions for further research. J Technol Transfer. 2008. No. 33. P. 225–247. URL: <https://doi.org/10.1007/s10961-006-9000-4> (date of access: 29.03.2023).
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 23 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 29.03.2023).
4. Мачуський В. Академічне підприємництво в Україні: поняття та суб'єкти. Верховенство права. 2018. № 3. С. 153–157.
5. Mamede R., Mira Godinho M. Creating knowledge-based firms out of existing organizations : a survey of the literature. Brussels : European Commission, 2018. 48 p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e237123b-e3d1-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> (date of access: 29.03.2023).
6. Pirnay F., Surlemont B., Frédéric N. Toward a Typology of University Spinoffs. Small Business Economics. 2003. No. 21. P. 355–369.

References

1. Mysyliuk, V. (2022). Adaptatsiia dosvidu korporatyvnoho pidpriemnytstva dlia rozbudovy akademichnogo pidpriemnytstva [The adaptation of corporate entrepreneurship experience for the

development of academic entrepreneurship]. In *Innovatsiine pidpriemnytstvo: stan ta perspektyvy rozvytku* [In *Innovative entrepreneurship: state and prospects of development*] (с. 226–230). KNEU.

2. Djokovic, D., & Souitaris, V. (2008). Spinouts from academic institutions: a literature review with suggestions for further research. *J Technol Transfer*, (33), 225–247. <https://doi.org/10.1007/s10961-006-9000-4>

3. Pro vyshchu osvitu [On Higher Education], Law of Ukraine № 1556-VII (2023) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

4. Machuskyi, V. (2018). Akademichne pidpriemnytstvo v Ukraini: poniattia ta subiekty [Academic entrepreneurship in Ukraine: concepts and subjects]. *Verkhovenstvo prava* [Rule of law], (3), 153–157.

5. Mamede, R., & Mira Godinho, M. (2018). *Creating knowledge-based firms out of existing organizations : a survey of the literature*. European Commission. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e237123b-e3d1-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

6. Pirnay, F., Surlemont, B., & Frédéric, N. (2003). Toward a Typology of University Spinoffs. *Small Business Economics*, (21), 355–369.

JEL Classification: L26, L31, K33

Євгенія Міщук

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет*

Аліна Арнаутова

*магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
Криворізький національний університет*

Ievgeniia Mishchuk

*Department of Economics and Entrepreneurship,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of accounting and taxation,
public management and administration,
Kryvyi Rih National University,
mishchuk@knu.edu.ua*

Alina Arnautova

*master's student, specialty 281 «Public management and administration»
Kryvyi Rih National University
karnautova@knu.edu.ua*

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

DECISION-MAKING ON PROMOTING THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Анотація. Досліджено теоретичні та практичні аспекти прийняття рішень щодо стимулювання розвитку жіночого підприємництва в Україні та надані пропозиції щодо покращення технології вироблення рішень у сфері жіночого підприємництва на всіх рівнях влади.

Abstract. Theoretical and practical aspects of decision-making regarding the stimulation of the development of women's entrepreneurship in Ukraine have been studied, and proposals have been provided to improve the technology of decision-making in the field of women's entrepreneurship at all levels of government.

Жіноче підприємництво має великий потенціал для розвитку економіки та підвищення соціально-економічного рівня жінок в суспільстві. Особливої актуальності воно набуває зараз — коли війна забирає велику кількість чоловіків і саме жінкам буде відведена одна із ключових ролей у повоєнній відбудові економіки.